Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 6 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 21. Dnia 10. listopada 1898. XXV. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

PROTOKÓŁ

XXIV. zwyczajnego Walnego zgromadzenia delegatów Związku

stow. zarob. i gosp. w Galicyi z W. Ks. Krakowskiem, odbytego we Lwowie, w sali obrad Banku zaliczkowego (nowy gmach Banku, ulica Hetmańska 10.)

w dniach 5. i 6. listopada 1898 roku.

I. Posiedzenie z dnia 5. listopada 1898.

PORZĄDEK DZIENNY:

I. Zagajenie Zgromadzenia przez Prezesa Związku.

II. Legitymacya delegatów stowarzyszeń (§. 9. statutu).

III. Wybór przewodniczącego Zgromadzenia i jego zastępcy (§. 13. statutu).

IV. Sprawozdanie Wydziału z czynności za czas od 1. października 1897 do 30. września 1898 r.

V. Sprawozdanie o dokonanych w ciągu r. 1897/98 lustracyach.

VI. Sprawozdanie komisyi kontrolującej o zamknięciu rachunkowem za r. 1897, oraz przedłożenie budżetu na r. 1899.

VII. Sprawozdanie Wydziału w przedmiocie Banku Związkowego.

VIII. Wnioski Wydziału Związku:
a) w sprawie wkładek oszczędności w stowarzyszeniach handlowych i wytwórczych;
b) w sprawie statystyki kredytu włościańskiego w Towarzystwach zaliczkowych.

Wnioski stowarzyszeń i delegatów.

Popołudniu od godz. 4. posiedzenia komisyjne w biurze Związku.

ad I., O godzinie 9. m. 35 rano, gdy zebrała się dostateczna ilość delegatów, I. Wice-prezes Związku p. Wojciech Biechoński, w zastępstwie nieobecnego Prezesa Szczepanowskiego, otworzył posiedzenie, a skonstatowawszy prawomocność Zgromadzenia zwołanego na podstawie §§. 8—12. statutu, powitał przybyłych, zachęcając gorąco do wytrwałej i ciągłej pracy dla stowarzyszeń.

W przemówieniu swojem zaznaczył mowca doniosłość idei samopomocy, która jest dźwignią społeczeństw na polu pracy, zmierzającej do podniesienia moralnego i materyalnego ich bytu, poczem wyraził życzenie, ażeby obrady Zjazdu uwieńczone były pomyślnym skutkiem.

Przechodząc następnie do spraw bieżących, Wiceprezes stwierdza pomyślny rozwój Związku stowarzyszeń. Obecnie, po 24-letniej działalności, Związek obejmuje 165 Towarzystw, a liczba ich niewątpliwie i nadal w tym samym stosunku wzrastać będzie. Podając krótką charakterystykę stowarzyszeń, mowca zauważa, iż zgodnie z zasadniczymi ich celami, przeszło $^2/_3$ członków należy do stanu włościańskiego i włościanie coraz większem zaufaniem otaczają stowarzyszenia.

Dalej podniósł mowca potrzebę tworzenia nowych instytucyj, oględnie jednak i bez pośpiechu, ze zwróceniem należytej uwagi na wzmocnienie już istniejących, które w dotychczasowej działalności swojej okazały się pożytecznemi. Nawiązując do nowych stowarzyszeń, mowca serdecznie wita delegata polskiego Tow. zalicz. i oszczędności w Czerniowcach, które zaraz po ukonstytuowaniu się przystąpiło do Związku i ma już swojego delegata na Zgromadzeniu, w osobie p. Wiesiołowskiego.

Co do sprawy Akcyjnego Banku Związkowego, Wice-prezes zaznacza, że subskrypcya przekroczyła już połowę kapitału, wymaganego przez statut, a stowarzyszenia wzięły w niej udział z kwotą 400.000 koron. Przy oparciu się na własne siły, niebawem zebrać się powinna i druga połowa.

Wkońcu odczytuje mowca list z życzeniami, nadesłany przez Patrona Spółek poznańskich, ks. Wawrzyniaka.

Wreszcie wzywa obecnych do uczczenia przez powstanie pamięci zmarłych:

ś. p. Romualda Limanowskiego, dyrektora i jednego z założycieli Banku zaliczkowego w Bołszowcach;

ś. p. Aleksandra Nitribitta, dyrektora-kasyera stow. pożyczk. i oszczęd. „Wzaj. Pomoc“ w Krynicy;

ś. p. Karola Markiewicza, prezesa Towarzystwa zaliczkowego w Bochni i

ś. p. Adolfa Emila Pawlikiewicza, likwidatora Towarzystwa wzaj. kredytu we Lwowie.

ad II. Po przemówieniu Wice-prezesa następuje legitymacya delegatów stowarzyszeń. Sekretarz Związku wzywa obecnych do złożenia legitymacyi. Sprawdzenie tych ostatnich wykazuje obecność 88 delegatów, reprezentujących 96 stowarzyszeń, a mianowicie:

1. Biała, Tow. kred. i oszczędn., Bieniak Franciszek; 2. Biecz, Tow. wzaj. kred., dr. Adamski Roman; 3. Bircza, Pow. Tow. handlowe i 4. Bircza, Tow. zaliczk., dr. Marynowski Józef; 5. Bochnia, Tow. zal., Matwij Stanisław; 6. Borszczów, Pow. Kasa zal. i oszcz., Sękowski Karol; 7. Bóbrka, Tow. zaliczk., Nawrocki Jakób; 8. Brzeżany, Pow. Tow. zalicz., Maresch Ferdynand; 9. Cieszanów, Tow. zal., ks. Skobielski Teofil; 10. Cieszyn, Stow. oszcz. i poż, Filasiewicz Hilary; 11. Czortków, Tow. zalicz, Kuczyński Franciszek; 12. Dąbrowa, Tow. zaliczk, Zakrzewski Ludwik; 13. Dębica, Tow wzaj. kredytu, Zauderer Henryk; 14. Dębica, Tow. handlowe, hr. Rey Mikołaj; 15. Dobczyce, Stow. poż. i oszczęd. „Wzaj. Pomoc“, Ruszczyński Gwido; 16. Dobromil, Tow. zal., Jarema Aleksy; 17. Drohobycz, Tow. zaliczk., dr. Lechowski Wiktor; 18. Dubiecko, Tow. zal., Darowski Mieczysław; 19. Dukla, Tow. zal., Minkusiewicz Floryan; 20. Dynów, Tow. zal., Trzecieski Stefan; 21. Gliniany, Tow. tkaczy, Bałtarowicz Andrzej; 23. Głogów, Pow. Tow. zal., Menerka Rudolf; 24. Gorlice, Tow. zal., Biechoński Wojciech; 25. Gorlice, Tow. dla handlu, przem. i roln., dr. Szczaniecki Kazimierz; 26. Grybów, Tow. zal., Biechoński Wojciech; 27. Husiatyn, Pow. Tow. zal., Bielecki Adam; 28. Jarosław, Tow. zal., Baczyński Waleryan; 29. Jasło, Tow. zal., dr. Adamski Roman; 30. Jaworów, Tow. zal., Konopka Jan i Szczyrba Grzegorz; 31. Jordanów, Stow. poż. „Praca i oszczęd.“, dr. Dulęba Bronisław; 32. Kalwarya Zebrzydowska, Tow. stolarzy, Niemczynowski Władysław; 33. Kałusz, Tow. zal, dr. Wurst Adolf; 34. Kołomyja, Tow. zal., Liebhard Gustaw; 35. Kołomyja, Spółka handl. roln przemysł., dr. Haczewski Stanisław; 36. Komarno, Tow. zal., Wąsowski Hipolit; 37. Komarno, Tow. tkaczy, Ajdukiewicz Zygmunt; 38. Kraków, Związek handl. kółek rolniczych, dr. Prażmowski Adam; 39. Krosno, Tow. zaliczkowe, dr. Mazurkiewicz Dyonizy; 40. Krosno, Chrześć. Tow. wyrobu i sprzedaży szat liturgicznych, Jabłoński Wincenty; 41. Krynica, Stow. poż. i oszczęd. „Wzaj. Pomoc“, dr. Lisiewicz Aleksander; 42. Kulików, Kasa zalicz. „Nadzieja“, Szofer Franciszek; 43. Limanowa, Tow. zal. i ochrony własn. ziemskiej, Potocki Wincenty; 44. Lisko, Tow. zaliczk., dr. Strutyński Jan; 45. Lubaczów, Stow. zal., dr. Szymański Henryk; 46. Lwów, Bank zaliczkowy, Terenkoczy Władysław i Ruszczyński Gwido; 47. Lwów, Tow. zalicz. urzędn. poczt., Łaski Kazimierz; 48. Lwów, I. Związkowa drukarnia, Todschindler Albin; 49. Lwów, Tow. kraj. dla handlu i przem., Sokołowski Antoni; 50. Lwów, Związek handl. dla kółek roln. i sklep. wiejskich, dr. Dulęba Bronisław; 51 Lwów, Tow. wydawnicze, Popławski Jan; 52. Lwów, Bank dla ubezpieczeń i przemysłu, dr. Olszewski Stanisław; 53. Lwów, Kraj. Związek przemysłowy, Kossuth Stefan; 54. Lwów, Ogólny Związek hodowców i handlarzy bydła, dr. Bałaban Wincenty; 55. Łańcut, Kasa zal. i oszcz. i 56. Łańcut, Tow. prod. i handlowe, Żardecki Bolesław; 57. Mielec, Tow. zaliczk., Madejski Karol; 58. Mikołajów, Kasa zal. „Nadzieja“, Łabowski Piotr; 59. Mościska, Tow. zal., Wisłocki Jan; 60. Nadwórna, Kasa zalicz., Garbiak Michał; 61. Nowy Sącz, Kasa zal., Kosman Jan; 62. Obertyn, Kasa zalicz. i oszcz., Jastrzębski Witold; 63. Podgórze, Stow. poż. i oszcz. „Wzaj. Pomoc“, Stępień Józef; 64. Podhajce, Tow. zaliczk., Sigericz Emanuel; 65. Przemyśl, Przemyska Kasa zalicz. rzem. i roln, Osiński Michał; 66. Przemyśl, Tow. zal. rolne, Kusiba Eugeniusz; 67. Przemyślany, Tow. zalicz., Zamorski Bronisław; 68. Radymno, Kasa zalicz., Zacharyasiewicz Mikołaj; 69. Radziechów, Tow. zalicz., Mrozowski Franciszek; 70. Rawa ruska, Kasa zal. i oszczęd, Winiarski Adam; 71. Rohatyn, Tow. zal., Kowalewski Izydor; 72. Sambor, Kasa zal. rękodz. i rolników, dr. Lechowski Wiktor; 73. Sądowa Wisznia, Kasa zal. „Nadzieja“, Dembiczak Władysław; 74. Skałat, Tow. zal. i kredyt., dr. Ehrlich Arnold; 75. Śniatyn, Tow. zaliczk., Niemczewski Tytus; 76. Sokal,

Tow. zal., Doning Adolf; 77. Stanisławów, Bank zalicz., Klimuntowski Jan; 78. Stanisławów, Bank mieszczański, Horoszkiewicz Stanisław; 79. Strusów, Kasa oszcz. i poż., Gaché Eugeniusz; 80. Stryj, Tow. zaliczk., Liszka Alfred; 81. Szczerzec, Tow. Kasy zal., Malicki Cyryl; 82. Tarnów, Tow. zal., Fusiarski Tomasz; 83. Tłumacz, Tow. kred „Oszczędność“, Szymonowicz Józef; 84. Turka, Pow. Tow. zalicz., Armatys Józef; 85 Tyśmienica, Kasa zal. „Wiara“, Moniak Jan; 86. Ulanów, Tow. zalicz., Zabierzowski Stefan i Dąbrowski Jędrzej; 87. Ustrzyki dolne, Tow. zalicz., dr. Lenartowicz Roman; 88. Wadowice, Kat. Tow. rolniczo zaliczk., Naimski Michał; 89. Wiśnicz nowy, Tow. poż. i oszcz., Matwij Stanisław; 90. Zbaraż. Tow. zalicz., Prytyka Władysław; 91. Zborów, Tow. zal., Rogowski Daniel; 92. Złoczów, Tow. zal, dr. Uranowicz Zygmunt; 93. Złoczów, Kasa zaliczk., Dębicki Ksawery; 94. Żółkiew, Kasa zalicz. i oszcz., Rozwadowski Eugeniusz; 95. Żydaczów, Pow. Kasa zal. i oszczędn., Szczurek Jan; 96. nadto przybył delegat świeżo zawiązanego Polskiego Towarzystwa zaliczk. i oszczęd. w Czerniowcach, p. Wiesiołowski Adolf

ad III. Na przedstawienie Wice-prezesa Związku, p. Biechońskiego, wybrani zostali jednogłośnie: przewodniczącym Zgromadzenia, dr. Adolf Wurst, delegat Tow. zalicz. w Kałuszu, zaś jego zastępcą, radca Jabłoński z Krosna.

Przewodniczący dr. Wurst, dziękuje za wybór, wita Zgromadzenie i powołuje na sekretarzy pp. Eugeniusza Gaché'go ze Strusowa i Adama Winiarskiego z Rawy ruskiej, poczem przystępuje do porządku dziennego.

ad IV. Sprawozdawca z czynności Wydziału, p. Tadeusz Romanowicz, uwolniony od czytania sprawozdania wydrukowanego i rozdanego już obecnym, — w krótkości charakteryzuje rozwój stowarzyszeń w ubiegłym roku. Zwraca uwagę na silny prąd, jaki się objawia w kraju do zawiązywania stowarzyszeń z charakterem wyznaniowym żydowskim i z niemieckim językiem urzędowym, tudzież zaznacza ujemną ich działalność. Dodaje wreszcie, że Wydział Związku dąży stopniowo ale nieustannie do obniżenia stopy procentowej w poszczególnych stowarzyszeniach. Mowca nie wątpi, że do tego samego celu zdążać będą i Dyrekcye Towarzystw prowincyonalnych, jako mających najszersze pole do walki z lichwą.

Sprawozdanie przekazano do ocenienia osobnej, wybrać się mającej komisyi.

ad V. Lustratora związkowego, p. I. Domagalskiego, również Zgromadzenie uwalnia od odczytywania drukowanego i rozdanego sprawozdania z dokonanych w ciągu roku 1897/98 lustracyj, — oraz przekazuje sprawozdanie to do oceny komisyi lustracyjnej, która też przygotuje odpowiednie wnioski.

ad VI. Na tej samej podstawie uwolniono od czytania sprawozdawcę komisyi kontrolującej, p. Franciszka Kuczyńskiego. Sprawozdanie o zamknięciu rachunkowem za r. 1897 oraz przedłożenie budżetu na rok 1899 przekazano wybrać się mającej komisyi budżetowej

ad VII. Zabiera głos sprawozdawca Wydziału w przedmiocie Banku Związkowego, p. dr. W. Lechowski. Mowca zaznacza, że w wykonaniu uchwał XXIII. Walnego Zgromadzenia Wydział Związku prowadził dalej akcyę celem osięgnięcia koncesyi na Bank Związkowy i w następstwie tego otrzymał 12 maja 1898 koncesyę warunkową, przyczem zastrzeżono pewne zmiany statutu, dotyczące zakresu działania projektowanego Banku. W myśl życzenia rządu zmieniono statut, żądając równocześnie zmiany firmy na „Akcyjny Bank Związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie“, a to z powodu, że powstała w tym czasie instytucya udziałowa, mająca także w swej firmie nazwę Bank Związkowy.

Gdy uczyniono temu zadość, Wydział Związku po otrzymaniu rezolucyi z dnia 9. sierpnia 1898 rozpoczął czynności w kierunku subskrypcyi na akcye nowego Banku. Obecnie Wydział Związku przedkłada rezultat swej pracy w tym kierunku z zaznaczeniem, że ponieważ subskrypcya stowarzyszeń związkowych osięgnęła już kwotę wyższą, niżeli przewidziana §. 54. statutu, przeto stowarzyszenia mają już prawo, wskazać od siebie kandydatów z których przynajmniej sześciu członków Rady nadzorczej w myśl §. 32. statutu akcyonaryusze wybrać mają. Dalszem zadaniem Zgromadzenia jest poparcie czynności Wydziału w tym kierunku, aby pozostałe akcye czy to przez prywatnych subskrybentów, czy przez jaki syndykat pokryte zostały. Można mieć również nadzieję, że poważniejsze instytucye finansowe w kraju, a w szczególności Bank krajowy, również udział w subskrypcyi wezmą. Wkońcu imieniem Wydziału wnosi mowca o odesłanie sprawozdania tego do wybrać się mającej komisyi bankowej.

Wniosek ten bez dyskusyi przyjęto.

ad VIII. a) P. Ulmer referuje wniosek Wydziału Związku w sprawie wkładek oszczędności w stowarzyszeniach handlowych i wytwórczych. Mowca w treściwym wywodzie zaznacza, że stowarzyszenia wytwórcze i handlowe opierać powinny swoje obroty pieniężne przedewszystkiem na funduszach własnych, t. j. udziałach, gromadzonych z drobnych wkładek udziałowych członków swoich i na rezerwie, zaś w korzystaniu z kapitałów obcych mieć powinny na widoku tylko kredyt, zaciągany w instytucyach pu-

blicznych lub u osób prywatnych w ściśle terminowo określonych warunkach spłaty.

Wiadomo, że najbardziej nawet przezorna gospodarka zawisłą jest nie tylko od zaufania i dobrej woli, ale często i od kaprysu właścicieli wkładek. Doświadczenie uczy, że nieoględnie rzucona pogłoska, nieopatrzna lub złośliwa krytyka gospodarki stowarzyszenia wystarcza nieraz do gromadnego wypowiedzenia wkładek i wywołania popłochu śród wkładkujących, co może spowodować upadek stowarzyszenia. Popierając wywody swoje doświadczeniem, czerpanem z lustracyj, oraz cyframi statystyki, mowca wnosi imieniem Wydziału projekt następującej uchwały:

„XXIV. Walne Zgromadzenie Delegatów w Związku stow. zarobk. i gosp. oświadcza, że przyjmowanie wkładek oszczędności przez stowarzyszenia wytwórcze i handlowe, uważa ze względów zasadniczych i gospodarczych za niewłaściwe i zaleca stowarzyszeniom związkowym tej kategoryi, aby wkładek oszczędności wcale nie przyjmowały".

Wniosek ten bez dyskusyi przekazano wybrać się mającej specyalnej komisyi handlowej.

b) P. Domagalski przedstawia wniosek Wydziału w sprawie statystyki kredytów, udzielanych przez stowarzyszenia włościanom. Zaznacza, że z dotychczasowej statystyki nie można wywnioskować nawet przybliżonej cyfry tych kredytów. Tymczasem wobec systemu rachunkowego stowarzyszeń zestawienie takie dałoby się zrobić łatwo. Należałoby tylko, aby inwentury pożyczek z końcem roku sporządzano oddzielnie dla kredytów włościańskich, oddzielnie zaś dla innych. Statystykę taką uważa mowca za bardzo potrzebną, dostarczy ona bowiem materyału do oceny tego kredytu i da pogląd na jego stan obecny i potrzeby.

Sformułowany wniosek Wydziału w tej sprawie brzmi:

„XXIV. Walne Zgromadzenie zaleca stowarzyszeniom związkowym, ażeby przy dorocznem inwentowaniu stanu pożyczek, inwentowano oddzielnie pożyczki włościańskie, kapitał zaległy na tych pożyczkach i odsetki zaległe, ażeby tak zebrane cyfry wykazano w rocznem sprawozdaniu, w słowie wstępnem do sprawozdania rachunkowego, i ażeby cyfry te podano w kwestyonaryuszu do statystyki".

Wniosek odesłano do komisyi wnioskowej.

c) Na porządek dzienny wchodzą z kolei wnioski delegatów. Do głosu zapisuje się p. Stanisław Horoszkiewicz ze Stanisławowa i w dłuższem przemówieniu występuje w obronie kredytu dla urzędników. Zarzuca on artykułowi p t. „W sprawie kredytu dla urzędników", zamieszczonemu w Nr. 17. *„Związku"*, tendencyjny pessymizm i stara się udowodnić, że udzielanie kredytu urzędnikom jest rzeczą konieczną. Wkońcu wnioskuje, że kredyt ten powinien być długoterminowy, a wysokość jego powinna być oznaczona w stosunku do wysokości rocznej pensyi, przyczem jako ewikcya służyćby mogła polica asekuracyjna i poręka dwóch członków. Całą tę sprawę, zdaniem mowcy, powinno wziąć w ręce swoje Tow wzaj. ubezpieczeń.

Nad wnioskiem tym wywiązuje się dłuższa dyskusya. Pierwszy odpowiada p. delegat Łaski, zaznaczając że istniejące stowarzyszenia urzędnicze wystarczają w zupełności dla kredytu urzędników. W dalszym ciągu zabierają głos pp. Bieniek, Zabierzowski i dr. Ehrlich. Na wniosek tego ostatniego, Zgromadzenie nad całą sprawą przechodzi do porządku dziennego.

Na ogólne żądanie Przewodniczący przerywa posiedzenie na 5 minut, celem porozumienia się co do wyboru komisyj.

Po upływie tego czasu obrady zaczynają się na nowo. Dr. Wurst wzywa obecnych do wyboru komisyi. Dr. Dulęba prosi o wybór tych komisyj według wskazówek wybranej na poufnem zgromadzeniu komisyi-matki i wnosi, ażeby komisyę wnioskową połączyć z handlową.

Wniosek ten przyjęto.

Wybrani:

a) do komisyi wydziałowej pp.: Zakrzewski, Prytyka, Szczyrba, Wiesiołowski, Menerka, Trzecieski i dr. Uranowicz.

b) do komisyi lustracyjnej pp.: Kusiba, Konopka, Kuczyński, Stępień, Horoszkiewicz i Baczyński.

c) do komisyi budżetowej pp. Kuczyński, dr. Wurst, Kowalewski, dr. Ehrlich, Maresch, Wąsowski i Darowski.

d) do komisyi bankowej pp.: Kusiba, Sigericz, dr. Bałłaban, Łaski, Potocki i hr. Rey.

e) do komisyi wnioskowej pp.: dr. Dulęba, Klimuntowski, dr. Prażmowski, ks. Skobielski, Łaski, Popławski, Jabłoński, hr. Rey, Sokołowski, dr. Marynowski, dr. Szczaniecki, Horoszkiewicz i Madeyski.

Po dokonanych wyborach zgłasza się do głosu p. delegat Menerka i w krótkich słowach wyraża gorące podziękowanie tym stowarzyszeniom, które chętnie pospieszyły z pomocą pogorzelcom Głogowa

Następnie przewodniczący udziela głosu p. dr. Prażmowskiemu, który wygłasza obszerny referat swój „O współdziałaniu Towarzystw zaliczkowych ze Związkiem handlowym kółek rolniczych

w Krakowie, na polu uzdrowienia stosunków w handlu artykułami rolniczymi". Wywody swoje, poparte poważnymi argumentami, streszcza mowca w ostatecznym wniosku, który brzmi:

„XXIV. Walne Zgromadzenie Delegatów wyraża przekonanie, że przyjęcie pośrednictwa (agencyi) w sprzedaży artykułów rolniczych Związku handl. kółek rolniczych w Krakowie przez prowincyonalne Towarzystwa zaliczkowe może się przyczynić w znacznej mierze do uzdrowienia stosunków w tej gałęzi handlu panujących, oraz do podniesienia gospodarstwa i produkcyi rolnej w kraju, poleca zatem Wydziałowi Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, aby w porozumieniu z Dyrekcyą krakowskiego Związku handlowego kółek rolniczych zasady takiego pośrednictwa opracował i na podstawie tych zasad do praktycznego przeprowadzenia tej myśli w jak najliczniejszych Towarzystwach zaliczkowych przystąpił".

Nad wnioskiem tym wywiązuje się dyskusya.

P. dr. Lechowski w krótkiem przemówieniu zbija wywody prelegenta, kładąc nacisk na to, że do rozwinięcia działalności na tem polu, brak Towarzystwom sił fachowych, brak odpowiednich wiadomości i rutyny. Przytacza z własnej praktyki przykłady i przestrzega stowarzyszenia, aby się nie wdawały w takie pośrednictwo, gdyż może to narażić ich interesy. Spotęgowanie rozwoju ekonomicznego widzi mowca w działalności jednostek, w zakładaniu po wsiach i miasteczkach sklepów chrześcijańskich i w tym kierunku stowarzyszenia, dostarczając potrzebnego kredytu, mogą i powinny współdziałać.

W obronie wywodów dra Prażmowskiego występuje delegat dr. Dulęba.

Broni ich również sekretarz Związku, p. Ulmer, jednakowoż nie w tem znaczeniu, by Towarzystwa zaliczkowe obejmowały formalne ajencye, ale by członkom-włościanom udzielały kredytu drobnego na zakupno produktów i prosi, aby Zgromadzenie przekazało wniosek komisyi do odpowiedniego opracowania.

W związku z powyższem delegat hr. Rey stawia wniosek, aby Wydział poczynił starania o poruszenie we właściwych kołach sprawy nauki w szkołach średnich ekonomii handlowej, dzięki czemu szkoły mogłyby przysporzyć społeczeństwu pracowników na polu handlowem.

Delegat p. Zabierzowski popiera ten wniosek w całej rozciągłości, natomiast delegat prof. Sokołowski zwraca uwagę na istniejące już i tak przeciążenie w szkołach i zaznacza, że ekonomika mogłaby być wykładaną tylko jako przedmiot nadobowiązkowy.

Wniosek odesłano do komisyi po wymianie niektórych jeszcze uwag.

Na tem przewodniczący posiedzenie przedpołudniowe zamyka.

Po południu obradują komisye.

Sprawozdanie z drugiego posiedzenia zamieścimy w następnym numerze.

»Towarzystwa zaliczkowe« czy »Powiatowe Kasy oszczędności«?

(Dokończenie).

Przejdźmy teraz do instytucyi opartych na samopomocy swoich członków. Pomijając Kasy raiffeisenowskie, nieliczne dotąd a z natury swej ograniczone do drobnych okręgów parafialnych, oparte są u nas instytucye kredytowe na idei Schultzego z Delitzch a ujęte ustawą z 9. kwietnia 1873 r. Nr. 70. Dz. p. p.

Odbiegły one bardzo od swej zasadniczej idei przyjścia z pomocą kapitału ludziom pracy, przy zbiorowej ich poręce i przerzucają się coraz bardziej do udzielania kredytu tylko posiadaczom hipoteki. Ma to zwłaszcza miejsce w prowincyonalnych Towarzystwach zaliczkowych, ale bo też zostały z terenu przemysłowego przeszczepione na grunt rolniczy. Dowodzi to jednak zarazem, że organizacya Towarzystw i kredyt przez nie udzielany, łatwo przystosowuje się do potrzeb i warunków ekonomicznych danego czasu i miejsca, co stanowi dodatni czynnik w porównaniu z Kasami oszczędności.

Istniejąca u powiat. Kas oszczędności poręka powiatu, zastąpiona tu poręką członków nieograniczoną lub ograniczoną w stosunku do deklarowanego udziału stosowanego niekiedy do wysokości pożyczki, a widomym tej poręki wyrazem jest rzeczywiście wpłacony kapitał udziałowy. Strącana niekiedy w całej wysokości kwota udziału z pożyczki przedstawia się dla pożyczającego jako znaczna uciążliwość, do czego przyłącza się i „wpisowe" nieznane w Kasach oszczędności na stworzenie funduszu rezerwowego.

Urządzenie i książkowość Towarzystw zaliczkowych przystosowane do warunków i sił prowincyonalnych przeważnie jednolite, dające łatwy przegląd i przejrzystość nawet dla mniej fachowych, postępuje w miarę rozwoju i doświadczeń przez organizacyę polegającą na złączeniu w „Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych".

„Związek" jako główne zadanie swoje spełnia fachową kontrolę. Zauważyć tu jednak potrzeba, że nie może ona być tak częsta i nie zastąpi nieodzo-

wnej miejscowej kontroli, opartej na znajomości stosunków lokalnych, co jest w teoryi obowiązkiem Rad nadzorczych, względnie wybranych z łona Rady, Komisyi rewizyjnych. Stosunek Rady nadzorczej z towarzystwem jest niestety zwykle zbyt luźny a silniejsze związanie tego organu z instytucyą miałoby bardzo doniosłe znaczenie.

Najobszerniejszym organem w stowarzyszeniach jest właściwie Walne zgromadzenie członków a raczej większość tegoż. Ale jak powszechnie wiadomo w zwykłych warunkach ogół członków mało korzysta z uprawnień mu przysługujących i zbyt często dla braku kompletu — muszą być ponownie zwoływane Walne zgromadzenia.

Z krótkiego naszkicowania tych obu rodzajów instytucyi nasuwa się myśl, czyby nie było wskazanem, wytwarzać instytucye pośrednie, łączące zalety obustronne a ziszczenie tego widziałbym: w „powiatowych zaliczkowych kasach oszczędności“. Byłaby to niejako analogiczna instytucya dla powiatu, jak Bank krajowy dla kraju: — Instytucya finansowa pod gwarancyą powiatu z oparciem na ustawie z 23. kwietnia 1873 r. Połączenie tych obu instytucyi, będących obecnie na zupełnie odrębnych podstawach, będę się starał wyjaśnić w następującym projekcie: Pod protektoratem Wydziału powiatowego zakłada się „powiatowa zaliczkowa Kasa oszczędności“.

Członkowie przystępujący t. j. (jak zwykle) chcący korzystać z kredytu, będą deklarowali udziały w pewnej ustanowionej statutem wysokości wpłacając na udział — bez wpisowego — minimalną kwotę dla uczynienia zadość wymogom ustawy jak to się praktykuje w kasach Raiffeisenowskich. Zamiast bezwzględnej zatem poręki za wkładki, jaką za powiatową kasę oszczędności daje Wydział powiatowy bez żadnej zresztą ze swej strony ingerencyi, przyjmie powiat na siebie tylko subsydyarną porękę po za gwarancyą stowarzyszonych, celem zapewnienia pupilarnego bezpieczeństwa dla wkładek. Natomiast zastrzeżone będzie miał Wydział powiatowy statutem wszelkie uprawnienia, streszczające w sobie nadzór i zarząd instytucyą.

I tak każdoczesny Wydział powiatowy będzie w myśl statutów stanowił radę nadzorczą, a członek Wydziału powiatowego na podstawie corocznych wyborów w łonie Rady powiat. będzie miał udział w dyrekcyi Kasy. Drugi dyrektor będzie na trzy lata obierany przez Walne zgromadzenie członków. Trzeci dyrektor na podstawie stałej nominacyi Wydziału powiatowego będzie właściwie kierujący instytucyą płatny urzędnik, którego egzystencya związana będzie z istnieniem, powodzeniem i rozwojem instytucyi.

Atrybucye Walnego zgromadzenia ograniczą się jedynie do wyboru członka dyrekcyi i przyjęcia do wiadomości rocznych sprawozdań.

Zmiana statutów zależna będzie od uchwały Wydziału powiatowego a przynależność Kasy do Związku stowarzyszeń z góry bezwarukowo ustanowiona.

Korzyści jakie przemawiają zdaniem mojem za tym ustrojem, zwięźle przedstawione są następujące: Poręka powiatu tylko subsydyarna a wpływ wyłączny, bezwzględny. Rada nadzorcza a raczej Wydział powiatowy gwarancyą dla wkładek, wejdzie w ściślejszy związek z kasą i wykonywać będzie lepszą kontrolę aniżeli to ma miejsce przy dotychczasowych stowarzyszeniach. Wrzekome ukrócenie praw członków na Walnem zgromadzeniu jest jak doświadczenie poucza bez praktycznego znaczenia a zresztą członkowie powiatu wybierając członków Wydziału powiatowego mają tem samem pośredni wpływ na kasę a zaznaczyć należy, że zakres Kasy ma się rozciągać tylko na powiaty polityczne t. j. na członków powiatu.

Ustanowienie stałego dyrektora uchyli jego zależność od postronnych wpływów i dowolnej gospodarki poszczególnych członków Wydziału ze względu na odpowiedzialność dyrektora w obec całości Wydziału powiatowego.

Ogólna zaś gospodarka kasy kontrolowana będzie obowiązkowo corocznie przez odrębny niezależny od Wydziału powiatowego fachowy organ t. j. przez Związek stowarzyszeń zarobk. i gosp. który wyniki lustracyjne udzieli Wydziałowi powiat. a odpis równocześnie Wydziałowi krajowemu, co nada zarazem pewną egzekutywę zaleceniom lustracyjnym. Przytem spełniałby Związek i resztę dotychczasowych licznych swoich zadań.

Organizacya taka byłaby bardzo poręczną przy korzystaniu Kas z kredytu 15,000.000 zł. utworzonego dla instytucyi kredytowych z zastrzeżeniem poręki powiatu.

Krótki pobieżny ten artykuł nie wyczerpuje tematu, radbym tylko jak zauważyłem na wstępie podnieść myśl organizowania instytucyi kredytowych na odmiennych nieco podstawach od obecnie istniejących — bez uszczerbku przeciwnie z korzyścią dla ogólnych warunków kredytowych.

J. Strzyżowski.

Od Redakcyi. Zamieściliśmy chętnie projekt zasłużonego lustratora, pragnąc nie zagradzać drogi do objawienia się każdej opini w ważnej sprawie organizacyi kredytu. Ale z projektem p. Strzyżowskiego

zgodzić się nie możemy. Czy takie amfibium, takie pół-stowarzyszenie a pół urząd mogłoby zyskać sankcyę prawną, wobec istniejących ustaw — bardzo o tem wątpimy. Czytając projekt — co krok utykamy o ustawę z 4. kwietnia 1873. Ustawa nie zna członków Dyrekcyi, narzucanych stowarzyszeniu przez kogoś trzeciego, zna tylko wybieralnych. Tu byłby tylko jeden wybierany przez Walne zgromadzenie — dwóch narzuconych, z tych zaś jeden miałby być właściwym kierownikiem. Wydział powiatowy byłby Radą nadzorczą — czemu znowu przeszkadza ustawa, która nie zna narzuconej z zewnątrz Rady. Walne zgromadzenie ma tylko „przyjmować do wiadomości" rachunki roczne — i t p.

Ale przypuściwszy, że znalazłyby się sposoby ulegalizowania takich sprzecznych z ustawą postanowień (może za pomocą nowej ustawy państwowej) — względy już nie formalne, lecz czysto przedmiotowe przemawiają przeciw temu. Stowarzyszeni, dający gwarancyę majątkową za gospodarkę, na którą prawie żadnego nie mają wpływu — to przecież rzecz zupełnie niemożliwa. Na to się nikt nie zgodzi. Zmiana statutu zależna od uchwały Wydziału powiatowego! To znaczy, że tym stowarzyszonym mógłby Wydział powiat. nie tylko dwóch dyrektorów narzucać ale i statut, a więc jednostronnie zmieniać układ, z członkami zawarty — bo przecież statut niczem innem nie jest, tylko umową spółkową. To jest wręcz niedopuszczalne.

Czy takie instytucye miałyby warunki rozwoju i powodzenia? Wątpimy. Ich stroną bardzo ujemną byłoby, że byłyby zdane na łaskę i niełaskę zmiennych prądów politycznych w Wydziale powiatowym — i bardzo łatwo mogłyby tu względy finansowe, ekonomiczne i społeczne, zejść na drugi plan w obec chwilowych względów politycznych — a to jest zgubą wszelkiej pieniężnej instytucyi. Autor projektu widocznie spodziewa się, że przez wzięcie tych kas pod zarząd Wydziałów powiatowych i danie wkładkom subsydiarnej poręki powiatów, zwiększy zaufanie publiczności, co się wyrazi większym napływem kapitałów. A nam się zdaje, że porządnie prowadzone Tow. zaliczkowe cel ten osięgnie bez Wydziału powiatowego — byle było naprawdę porządne. Czekać jakiś czas musi, to prawda. Ale nagłych skoków w tych sprawach nie ma. Lepszy od nich trwały, stateczny rozwój. Że zaś ten rozwój jest możliwy, świadczy najlepiej ostatni nasz Rocznik. Byle wytrwać!

Projekt grzeszy jeszcze jednem: Wprowadzając opiekuństwo w miejsce samorządu Towarzystw — mija się z wychowawczem zadaniem naszych spółek.

Ruch stowarzyszeń.

Wykaz lustracyj, przeprowadzonych w m. październiku r. b.:

I. Lustrator związkowy, p. I. Domagalski, zlustrował stowarzyszenia:

1. Powiat. Towarz. zal. w Brzeżanach;
2. Powiat. Tow. zalicz. w Kamionce strumiłowej;
3. Towarz. zalicz. w Podhajcach;
4. Towarz. zalicz. w Radziechowie;

(wszystkie cztery wspólnie z p. J. Strzyżowskim).

II. Sekretarz Związku, p. N. Ulmer, zlustrował:

5. Towarz. kredytowe rękodzielników i przemysłowców w Krakowie;
6. Towarzystwo kredytowe „Oszczędność" w Tłumaczu.
7. Towarzystwo handlowe w Dębicy;
8. Towarzystwo wzajemnego kredytu w Dębicy.

III. Delegat, p K. Balicki, zlustrował:

9. Mieszcz. Kasa zalicz. i oszcz. „Wzaj. Pomoc" w Kutach.

IV. Delegat, p. K. Stanuchowski zlustrował:

10. Towarz. zalicz. w Mszanie dolnej.

V. Referent Banku krajowego, p. J. Strzyżowski, zlustrował cztery stowarzyszenia, jak wyżej, wspólnie z p. I. Domagalskim, a nadto:

11. Towarz. zalicz. w Monasterzyskach;
12 Kasę zalicz. „Nadzieja" w Mikołajowie.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w miesiącu wrześniu b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Nowe stowarzyszenia:

Lwów. Związek galicyjskich producentów ropy „Ropa", stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 15. lutego 1898, zarejestrowany uchwałą Sądu krajowego we Lwowie z dnia 3. września 1898 l. II. 126.

Dyrekcya: Bolesław Łodziński i Erazm Fibich.

Lwów. Krajewyj sojuz kredytowyj, stowaryszenie zarejestrowane z obmeżenoju porukoju (Krajowy Związek kredytowy, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką). Statut z dnia 3. maja 1898, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z dnia 10. września 1898 l. II. 432.

Dyrekcya: dr. Kost Lewicki, dr. Stefan Fedak i dr. Jarosław Kułaczkowski.

Przemyśl. Bank komercyalny, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 6. czerwca 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Przemyślu z dnia 17. września 1898 l. 662/98.

Dyrekcya: Hersch Nussbaum, Benjamin Nussbaum i Izrael Nussbaum.

Skałat. Kasa pożyczkowa, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. Statut z dnia 14. czerwca 1898, zarejestrowany uchwałą sądu obwodowego w Tarnopolu z dnia 20. sierpnia 1898 r. l. 385/98.

Dyrekcya: Hersch Scher, Józef Tennenbaum, Izydor Elfenbein i Naftale Tennenbaum.

Sokal. Związek handlowy dla rolniczych kółek i sklepów wiejskich chrześcijańskich, stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką (Sojuz torhowelnyj dla kružkiw rilnyczych i kramnyć chrystyjańskych). Statut z dnia 9. grudnia 1897, zarejestrowany uchwałą sądu krajowego we Lwowie z d. 16. czerwca 1898 l. II. 114.

Dyrekcya: Adolf Doening, Kazimierz Kislinger, Stanisław Gogolewski, Adam Grabowski, Norbert Zbijewski.

Subskrypcya na „Akcyjny Bank związkowy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie".

W dalszym ciągu do dnia 10. b. m. subskrybowały:

A) Następujące stowarzyszenia:

	sztuk akcyi		koron
95. Andrychów „Stow. oszcz. i poż."	5	na	2.000.
96. Brzeżany „Pow. Tow. zaliczk." .	15	„	6.000.
97. Dębica „Tow. wzaj. kred." . .	10	„	4.000.
98. Dynów „Tow. zaliczkowe" . .	5	„	2.000.
99. Krosno „Tow. wyr. i sprz. szat. litur."	5	„	2.000.
100. Lwów „Zarząd funduszu zaopatrz. funkcyon. stow. zar. i gospod." .	25	„	10.000.
101. Lwów „Tow. wydawnicze" . .	1	„	400.
102. Lwów „Ogólny Związ dla hod. i handlarzy bydła"	5	„	2.000.
103. Mielec „Tow. zaliczkowe" . .	2	„	800.
104. Nisko „Pow. Kasa zal. i oszcz.".	1	„	400.
105 Sądowa Wisznia „Kasa zalicz. „Nadzieja"	5	„	2.000.
106. Śniatyn „Tow. zaliczkowe" . .	10	„	4.000.
107. Ustrzyki dolne „Tow. zaliczk." . (dodatkowo)	2	„	800.
108. Wadowice „Kat. Tow. roln. zal."	5	„	2.000.
109. Zakliczyn „Tow. wzaj. kred." .	1	„	400.
110. Zakopane „Tow. zaliczk" . .	1	„	400.

Razem z poprzedniemi 1.073 akcyj na 429.200 koron.

B) Osoby prywatne:

	sztuk akcyi		koron
21. Dr. Adamski Roman w Jaśle . .	1	na	400.
22. Arzt Ignacy w Łańcucie . . .	2	„	800.
23. Dr. Bałaban Wincenty we Lwowie	1	„	400.
24. Barański Robert w Lisku . . .	2	„	800.
25. Bielecki Adam w Husiatynie . .	5	„	2.000
26. Bylczyński Mieczysław we Lwowie	1	„	400.
27. Dr. Dymidowicz Henryk w Łańcucie	1	„	400.
28. Dybowski Tadeusz w Dąbrowie .	1	„	400.
29. Dr. Ehrlich Arnold w Skałacie .	5	„	2.000.
30. Gaweł Józef w Łańcucie . . .	1	na	400.
31. Gaché Eugeniusz w Strusowie. .	1	„	400.
32. Gottfried Karol we Lwowie . .	1	„	400.
33. hr. Gołuchowski Adam w Husiatynie	5	„	2.000.
34. Hanusz Antoni w Łańcucie . .	1	„	400.
35. Filasiewicz Hilary w Cieszynie .	2	„	800.
36. Horoszkiewicz Stanisław w Stanisławowie.	1	„	400.
37. Jastrzębski Witold w Obertynie .	1	„	400.
38. Klimuntowski Jan w Stanisławowie	1	„	400.
39. Kolek Jan w Łańcucie. . . .	1	„	400.
40. Konopka Jan w Szkle	1	„	400.
41. Kossuth Stefan we Lwowie . .	50	„	20.000.
42. Krzen Edmund we Lwowie . .	1	„	400.
43. Kuczyński Franciszek we Lwowie	5	„	2.000.
44. Kunde Julia w Ustrzykach . .	5	„	2.000.
45. Kusiba Eugeniusz w Przemyślu .	1	„	400.
46. Kuthan Florentyn w Dąbrowie .	1	„	400.
47. Dr. Kwiatkowski Jan we Lwowie	2	„	800.
48. Dr. Lenartowicz Roman w Ustrzykach	5	„	2.000.
49. Dr. Lisiewicz Zygmunt we Lwowie	5	„	2.000.
50. Liszka Alfred w Stryju . . .	1	„	400.
51. Lukszandel Antoni w Leżajsku .	1	„	400.
52. Maresz Ferdynand w Brzeżanach .	1	„	400.
53. Dr. Mazurkiewicz Dyonizy w Krośnie	1	„	400.
54. Mrozowski Fran. w Radziechowie	1	„	400.
55. Naimski Michał w Wadowicach .	5	„	2.000.
56. Nawrocki Jakób we Lwowie . .	1	„	400.
57. Paszkowski Ludwik w Lisku. .	1	„	400.
58. Potocki Wincenty w Limanowej .	1	„	400.
59. Dr. Prażmowski Adam w Krakowie	1	„	400.
60. Ramułt Ludwik w Dwerniku . .	2	„	800.
61. hr. Rey Mikołaj w Dębicy. . .	1	„	400.
62. Romanowicz Tadeusz we Lwowie.	1	„	400.
63. Ruszczyński Gwido we Lwowie .	5	„	2.000.
64. Rozwadowski Eugeniusz w Żółkwi	5	„	2.000.
65. Rutkowska Wanda w Ustrzykach	5	„	2.000.
66. Ks. Skobielski Teofil w Cieszanowie	1	„	400.
67. Śliwiński Hipolit we Lwowie . .	5	„	2.000.
68. Stępień Józef w Podgórzu . . .	1	„	400.
69. Dr. Strutyński Jan w Lisku . .	1	„	400.
70. Strzyżowski Józef we Lwowie. .	1	„	400.
71. Dr. Szczaniecki Kaz. w Gorlicach	5	„	2.000.
72. Szczepanowski Stanisław we Lwowie	50	„	20.000.
73. Szczyrba Grzegorz w Jaworowie .	5	„	2.000.
74. Szulc de Szulcer Marcin w Łańcucie	5	„	2.000.
75. Dr. Szymański Hen. w Lubaczowie	1	„	400.
76. Dr. Szydłowski Tadeusz we Lwowie	5	„	2.000.
77. Terenkoczy Władysław we Lwowie	25	„	10.000.
78. Trzecieski Stefan w Dynowie . .	1	„	400.
79. Winiarski Adam w Rawie ruskiej.	1	„	400.
80. Winiarski Ludwik we Lwowie . .	5	„	2.000.
81. Wisłocki Sas Jan w Mościskach .	1	„	400.
82. Dr. Wurst Adolf w Kałuszu . .	5	„	2.000.
83. Zakrzewski Ludwik w Dąbrowie .	1	„	400.
84. Zauderer Henryk w Dębicy . .	1	„	400.
85. Zima Franciszek we Lwowie . .	10	„	4.000.
86. Żardecki Bolesław w Łańcucie .	3	„	1.200.

Razem z poprzedniemi: 375 akcyj na 150.000 koron.

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.